

ΕΡΩΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

(Πινάκ του Ρίονα)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΟΥ ΔΑΝΤΡΕ ΜΠΙΡΑΜΠΩ

..... ΠΟΙΟΣ ΞΕΡΕΙ! .....

Ο καθηγητής Τολλόν έπλενε προσεχτικά τὰ χέρια του στο νερό του χειρουργείου. Είχε τελειώσει την πρώτη έγχειρση κι' ετοιμαζότανε για τή δεύτερη. Οι νοσοκόμοι είχαν φέρει κιόλας με τὸ φορείο τὸ δεύτερο άρρωστο και, μαζί με τούς βοηθούς του, τὸν είχαν ξαπλώσει επάνω στο χειρουργικό τραπέζι. Ένας βοηθός έφαινε χλωροφόρμιο σ' ένα ζουμάτι βαλιτάκι και βούλωσε μ' αυτό τή μήτη και τὸ στόμα τού άρρώστου. Οι άλλοι, παραταγμένοι γύρω από τὸ χειρουργικό τραπέζι, έτοιμάζαν τὰ μαχαίρια, τὰ ψαλίδια, τὴς αμυστατινές λαβίδες που τὰ έβγαζαν από τούς απολυμαντικούς κλιβάνους ή άσπερφορμένους νοσοκόμους... "Όλες ή προετοιμασίες είχαν τελειώσει πια. Μά ὁ καθηγητής Τολλόν πλενόταν άκόμα...

Είχε βίος πολύ σκεπτικό. Κάποια σκέψη τὸν άπασχολούσε και τὸν έξενείριζε. Και όμως, έστρεπε σέ λίγο, όταν θά έκανε τήν έγχειρση, να έχη καθαρό τὸ μυαλό του, άπερίσπαστο, άπαλλαγμένο τελείως από κάθε σκετοσύρα, από κάθε σκέψη ξένη πρὸς τήν πάθησά του έγχειρσομένου...

Μά, έξείνη τήν ήμέρα, μιá σκέψη τού είχε κολλήσει στο μυαλό και τριγυρῖζε μέσα στο κεφάλι του έπιμονα, σάν ένοχλητική μαγιά, πὸ τή διώχνει κανείς και ξαναγυρῖζει.

Πότε-πότε γυρῖζε τὸ κεφάλι του κι' έφαινε μιá ματιá στὸν άρρωστο που χλωροφόρμιζαν ή βοηθοί του.

Ο άρρωστος αυτός ήταν ένας νέος με ίσια μήτη, σάν τὸν άρχαίων έλληνικῶν αγαλμάτων, με γαλανά μάτια, με λεπτό ὄμορφο στόμα και τὸ μαζουλιό, γλυκὸ πρόσωπό του κατέληγε σ' ένα γενναίο μάγουρο.

Μά πάντα ή ίδια σκέψη τριβέλιζε έπιμονη, τυραννική τὸ μυαλό τού καθηγητοῦ Τολλόν. "Άσφαλώς, δέν έκανε λάθος!.. Κάποιον είχε ιδῆ αυτό τὸ πρόσωπο.

Τὸν άρρωστο δέν τὸν έγνώριζε, ὅπως δέν έγνοορῖζε τούς περισσότερους άρρώ-

στους που έβάζαζε με τὰ φργαλιεῖα του. Αὐτός ήταν ένας χειρουργός και έγχειρῖσεν ὅλους τούς άρρωστους που τὸν έπέλεναν α' συνάδελφοί του παθολόγοι. Αὐτὸν έδὸς τὸν άρρωστο τὸν είχε στείλει για έγχειρση ὁ συνάδελφος του καθηγητής Έβιάν. Θυμότανε μόνο τ' ὄνομα τού άρρώστου. Τὸν έλεγαν Λουδοβίκο Λεκιτάν... "Άλλο ποτε δέν ήξερε γι' αὐτόν. Επρόκειτο γὰ τὸν καιρὸ λαπαροτομία και ή ανάγκη τής έγχειρῖσεως ήταν επείγουσα.

Τὸ χλωροφόρμιο είχε πια βυθισει τὸ νεό σέ βαθειά νάρκη. Τὸ σώμα του, τεταμένο πάνω στο χειρουργικό τραπέζι, σκεπασμένο με απολυμανμένα πανιά, ανάμεσα σέ γάτες και βαλιτάκια, περιμένε τὸ μαχαίρι. Τὸ κεφάλι του ήταν πεσμένο χαμηλά πρὸς τὰ πίσω. Κάθε τόσο ένας βοηθός δοκιμάζε τήν αντίδραση τού ματιῶ τού άρρώστου, κλονίζοντας τή ὀσά τού χλωροφορμίου.

—Δέν υπάρχει άμφιβολία, κάποιον έχω ιδῆ αὐτήν τήν μορφή. Είχε μέσα του ὁ καθηγητής Τολλόν, ἐνὸ έβάζε τὰ χειρουργικά γάντια του. Κάποιον τὸν έχω ιδῆ. Μά πού; Ποὸς νάναι;

Κ' ξαφνα, καθώς πλησίαζε πρὸς τὸ χειρουργικό τραπέζι, ή σκέψη πὸν τυραννοῖσε τὸ μυαλό του, έπηρε συγκεκομένη τήν ὀλοκάθηρη μορφή.

—Μά εἶν' ἐγὼ ὁ ίδιος! Μ' έμένα τὸν ίδιο μοιάζει αὐτός ὁ νέος! συλλογιστικεν ὁ καθηγητής Τολλόν και τόσο τὸν έξάμνησε ή ανακάλυψη αὐτή, ὥστε παρ' ὀλίγο νά φωνάξῃ...

Μά ναί! Ήταν ἀλήθεια. Τὸυ έμοιάζε καταπληκτικά ὁ νέος αὐτός που έπρόκειτο νά έγχειρῖση. Τώρα καταλάβαινε γιατί τόσον ὄρα τὸν βασάνιζε ή περιέργη εκείνη σκέψη. Ή εἰκόνα τού ἑαυτοῦ του που σχηματίζει κανείς δέν εἶνε ἴδια κι' εκείνη που σχηματίζουν γι' αὐτόν οι άλλοι. Διαφορετικά βλέπει τὸν ἑαυτό του κάθε άνθρωπος και διαφορετικά τὸν βλέπουν οι άλλοι. Γι' αὐτὸ δικαιοκλιότεται

τόση ώρα ο καθηγητής Τολλόν να θυμηθῆ πὺ εἶχεν ἰδί τῆ μορφῆ τοῦ νέου.

Ἡ ομοιότης ἐνὸς ἀνθρώπου μ' ἐμᾶς τοὺς ἴδιους δὲν εἶνε τὸ ἴδιο πράγμα μὲ τὴν ομοιότητά του μ' ἕναν ἄλλον. Βλέποντας κάποιον νὰ μοιάζῃ μ' ἕνα γνωστὸ μας, λέμε αἰσῶς: «Νᾶ ἕνας πὺ εἶνε ἴδιος ὁ φίλος του Πέτρος», ἢ «Μοῦρὸ ζῖτταξε αὐτὸν ἐκεῖ! Δὲν μοιάζει μὲ τὸν Παύλο;» Μὰ ἀντικρίζοντας ἕναν ἀνθρώπου πὺ μοιάζει μ' ἐμᾶς τοὺς ἴδιους, δὲν ἀντιλαμβάνομεθα αἰσῶς τὴν ομοιότητα. Στὴν ἀρχὴ νοιώθουμε κάποιαν ἐπιλήρη περιεργὴν, κάποιαν ἀπορία, κάποιαν στενοχώρια, νᾶ, στενοχώρια...

Ὁ καθηγητής Τολλόν, πλησιάζοντας στὸ χειρουργικὸ τραπέζι, ἔσκαψε πάλιν ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ νέου... Νᾶ, ἦταν ἴδιο σὺν τὸ δικὸ του πρόσωπο, σὺν νᾶ ζιτταζόταν σὲ καθρέφτη... Ὅχι ἀκριδῶς σὺν σὲ καθρέφτη μᾶ σὺν νᾶ ἐκίτταξε τὸ πρόσωπὸ του μέσα στὸ νερὸ, μέσα σὲ νερὸ παραγμένο λίγο. Τὰ χαρακτηριστικά του ἦσαν ἴδια μὲ τὰ δικὰ του: Τὰ γαλανά μάτια, τὸ μικρὸ στόμα, ἢ ἴσα μῖτη, ὡς καὶ στὶς παραμικρότερες λεπτομέρειες, κάποιον καμπύλιον τὸν φρυδιῶν, κάποιον προεξοχὴ τοῦ σαγονιοῦ... Ἐκεῖνο πὺ τὸν ἐδιεκόλυε πὺ πολὺ νᾶ ἀντιληφθῆ ἔξ ἀρχῆς τὴν ομοιότητα, ἦταν ἕνα μικρὸ μουστακάκι πὺ στέταξε τὸ ἄνω χέλιος τοῦ νέου καὶ τὸ μικρὸ μαῦρο γενάκι.

Μὰ ξαφνικὰ τὸ ἦθε μὰ μακρινὴ ἀνάμνησις, μὰ εἰκόνα. Ἐνα λείψανον οἰκογενειακῶν φωτογραφιῶν πὺ εἶχαν οἱ γονεῖς του, δταν ἔζοσαν, στὸ σαλὸν τοῦ πατρικοῦ σπιτιοῦ. Μέσα κει ἴπτηχε μίᾶ φωτογραφία δικὴ του πὺ τὴν ἔβγαλε δταν ἦταν στρατιώτης, τὴν ἐποχὴ πὺ εἶχε κ' αὐτὸς μουστακάκι καὶ γενάκι, ὡπως ἦταν τότε ἢ μάδα στὸ στρατό. Ὁ νέος ἦταν ἴδιος μ' ἐκεῖνη τὴ φωτογραφία. Καθὼς στεζόταν ὁ καθηγητής Τολλόν μὲ τὸ χειρουργικὸ μαχαίρι στὸ χέρι, θυμῆθην ἔξαφνα ὅτι οἱ ομοιώτακοι καὶ ἀγένειοι στρατιώτες ἔλεγαν τοὺς συνάδελφους των πὺ εἶχαν μουστακάκι καὶ γενάκι «τραγονγένιδες». Τὸ θυμῶταν σὺν νᾶταν ἐκεῖνη ἡ ὄρα... Μὰ τί κατὰληκτικὴ ομοιότης! Ἄν ἔδαξε κανεῖς τὴν φωτογραφία ἐκεῖνη δίπλα στὸ νέο, οἷοι ἴπληγαν πὺς ἦταν δικὰ του φωτογραφία. Τόσο τοῦ ἔμοιάζε...

Ὁ καθηγητής Τολλόν στεζότανε ἀπάνω ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ ἀρρώστου συλλογισμένως. Ἐδασάνιζε τὸ μυαλὸ του νᾶ θυμηθῆ μήπως εἶχε πῖποτε συγγενεῖς... Ὅχι, δὲν εἶχε συγγενεῖς πὺ νᾶ μὴν τοὺς ἔξῃ... Κι' ὅμως... Νάταν τυχεῖα ἢ τόση ομοιότης; Μὰ ἰδιοτροπία τῆς φύσεως; Μὰ ὄχι! Δὲν ἦτο δυνατόν...

Στεζότανε ἀνάμνητος, ζιτταζότανε τὸ νέο. Τὸ χέρι του μὲ τὸ καινοσκευμένο γάντι, κρατοῦσε στὸν ἀέρα τὸ μαχαίρι.

Σὲ κάποιον στιγμὴ γύρισε πρὸς τὸν συνάδελφὸ του, τὸν καθηγητὴ Ἐβιάν, πὺ ἦταν ὁ θεράπων πατρός τοῦ νέου ἐκεῖνο κ' ὁ ὅποιος, ἀπὸ ἐνδιαφέρον εἶχε πάει νὰ παρακολουθῆ τὴν ἐγχείρησι, γιατί ἢ περίπτωσις τῆς ἀσθενείας του ἦταν ἀρκετὰ σπάνια.

—Αὐτὸς ὁ νέος!.. εἶπε ὁ καθηγητής Τολλόν πρὸς τὸν συνάδελφὸ του, τὸν ἔξερε, Ἐβιάν, ἔσεις; Τί οἰκογενεῖς εἶνε;

Ὁ καθηγητής Ἐβιάν πὺ ἢ ἐρώτησις αὐτῆ, σὲ τέτοια ὄρα, τὸν παραξένεψεν, ἀπάντησε:

—Τὸν κορυφὸ ἐδὼ κ' ἕνα χρόνον. Εἶνε ἕνας νέος ζωγράφος τοῦ Μονπαρνᾶς, φτωχὸς, μὰ μὲ μεγάλο μέλλον. Μοῦ εἶπε πὺς εἶνε ὀρφανὸς ἀπὸ πατέρα κ' ἀπὸ μητέρα, συγγενεῖς ἄλλους στὸ δωματίὸ του δὲν εἶδα, οἷτε ἦθε κανεῖς νᾶ τὸν ἴδιὸ στὸ νοσοκομεῖο πὺ νοσηλεύεστανε τόσον καιρὸ... Ἄλλο πῖποτε δὲν ἔξερω γι' αὐτόν...

—Ἄ! Ἔτσι! Ὅρφανὸς!..

Καὶ ὁ καθηγητής Τολλόν ἀρχισε πάλιν νὰ ζιτταζῆ τὴ μορφὴ ἐκεῖνη, πὺ ἔμοιάζε τόσο μὲ τὴ δικὴ του. Ἐλογάριαζε μὲ τὸ νοῦ του πὺς ὁ νέος αὐτὸς ἔφραζε νᾶ εἶνε εἰσοσιπέντε περίπου ἔτων. Συλλογιζόταν πὺς πρὸ εἰκοσι πέντε χρόνων αὐτὸς τριγύριζε φοιτητῆς τῆς Ἰατρικῆς στὸ Καρτιέ Λατέν, ἀκούσαστος στὴ μελέτη, μὰ καὶ ἀρόφτανος στὰ γλέντια καὶ τῆς ἡδονῆς... Ἦταν τότε ἐρωτευμένος!.. Τὰ φτανε μὲ τὴ μᾶ, μὲ τὴν ἄλλη, κ' ἄλλας σὺν ποικάμισα τῆς φιλενάδες του... Ποῦ νᾶ τῆς θυμηθῆ ὄλες; Ἄν καθότανε νᾶ γράψῃ τὰ ὀνομάτια τους—καὶ πάλιν πὺ νᾶ τὰ θυμηθῆ ὄλα;—θᾶ γέμιζε κατεβατὰ ὀλόκληρα!..

Καθὼς ἀναποιοῦσε στὴ μνήμη του τὴ φοιτητικὴ ζωὴ του, περνοῦσε σὺν ἑμῶν σὲ πικρὴ ὄμιχλη ἀπὸ τὸ μυαλὸ του μὰ σειρὰ ἀτέλειωτη ἀπὸ γενναῖα πρόσωπα: Σανθῆς, νεῖσοχρονεῖς, κασιτανεῖς, ἄλλες γελαστῆς κ' ἄλλες μελαγχολικῆς κ' ἄλλες σὺν πεταλοῦδες πεταχτές, τόσες μορφῆς κοριτσιῶν πὺ τῆς ἀγάπησε γιὰ λίγες μέρες, τῆς ἐλάφηκε καὶ τῆς ἄφησε, πὺ τὸν ἀγάπησαν κ' ἴσπερὶ τοῦργαν κ' ἄλλες πὺ ἔσως νᾶ ἐξακολούθησαν νᾶ τὸν ἀγαποῖνε πάντα... Ποιὰ νᾶ πρωτοθυμηθῆ; Μιά, δύο, τρεῖς, πέντε, τῆς θυμῶταν μὲ τὰ ὀνομάτια τους καὶ τὸ παρόνομά τους... Μὰ τῆς ἄλλες; Τόσες ἄλλες;

Ἦταν τόσα χρόνια τώρα!.. Μὰ ἦταν σίγουρος πὺς καμιά δὲν λεγόταν Λαμπαλιάν... Ὅχι. Θᾶ τὸ θυμῶταν... Λοιπὸν; Μὰ τί ἔβγαλαν κ' αὐτὸ; Ἡ μητέρα του μοσεῖ νάταν μίᾶ κοπέλα ἀπὸ κείνες πὺ γνώρισε τότε. Μίᾶ ἀπὸ κείνες τῆς τρελλῆς πεταλοῦδες πὺ σήμερον ζοῖσαν μὲ τὸν ἕνα, αἴτιο μὲ τὸν ἄλλο... Κι' δταν ἀποχτοῦσαν παιδί, δὲν ἔξεραν κ' ἢ ἴδιος παὸς ἦταν ὁ πατέρας του... Κάποιος ἀπὸ κείνους πὺ εἶχαν γνωρίσει. Μὰ ποὺς; Τρέχα γύρισε! Ἐνας Θεὸς ἔξερε! Γεννιέται τὸ παιδί, τὸ μεγαλώνουν, τοῦ δίνουν ἕνα ὄνομα κ' ἔνα ἐπίθετο τοῦ τελευταίου φίλου τους...

Ὁ καθηγητής Τολλόν, καθὼς τὰ συλλογιζόταν ὅλην αὐτὰ, ἔμενε ἀνάμνητος, μὲ τὸ βλέμμα καρφωμένο στὸ πρόσωπον τοῦ νέου. Γύρω σὲ βοηθῆ του, ὁ συνάδελφός του καθηγητής Ἐβιάν, οἱ νοσοκομοῖ, ἢ νοσοκομῆς τὸν ζιτταζαν μὲ ἀπορία καὶ ἀνησυχία. Δὲν μπορούσαν νᾶ ἐξηγήσουν τί συνέβαινε... Ἐγαν ἀρχίσει νᾶ μὴ το συγχωροῦν πειὰ τὴν ἀνησυχία του ἐκεῖνη, στὴν ὄρα αὐτὴν πὺ ἢ στιγμῆς ἦσαν τόσο πολὺτιμες καὶ τόσο κρίσιμες... Ἀπὸ μίᾶ στιγμῆς, τέτοιες ὄρες, κρέμεται ἢ ζωὴ ἢ ὁ θάνατος ἐνὸς ἀνθρώπου.

Ὁ καθηγητής Ἐβιάν, γάνοντας πειὰ τὴν ὑπομὴν του καὶ βλέποντας κ' ὄλους τοὺς ἄλλους ν' ἀνησυχοῦν, τὸν σκοιήτησεν ἔλαφρὰ καὶ μὲ διάκρισι.

—Ἀγαπῆ συνάδελφε...

Ὁ καθηγητής Τολλόν νινάτηχε ξαφνιασμένος, σὺν νᾶ ζιττοῦσε ἀπὸ ὄνειρο.

—Συγγνώμην... Ἐστε.

Καὶ κατέθεσε τὸ μαχαίρι ἀπάνω στὸ νέο.

Ἀρχίσε τὴν ἐγχείρησι. Μὰ ξαφνικὰ ἕνα κίημα αἵματος νινάτηχε στὸ πρόσωπὸ του... Οἱ βοηθοὶ τοῦ ἄλλαξαν χαρακτηριστικῆς ματιῆς, διαγώνοντας τὰ χέλι... Ὁ καθηγητής Ἐβιάν τὸν ἐκίτταξε μὲ ἀγανάκτησι καὶ ἀπορία. Αὐτὸς! Ὁ Τολλόν νᾶ γὰμν τέτοιαν ἀδεξιότητα καὶ νᾶ κόψη μίᾶ μεγάλης ἀρτηρίας!..

Ἀκολούθησαν πηγιμένες φωνῆς, σὺγγιστικῆς, μάταιες προσπάθειες. Καθὼς ἐγγείριζε ἀφηρημένως ὁ καθηγητής Τολλόν, μὲ τὸ μυαλὸ του σκοτισμένο ἀπὸ τὴν ἔκτασι ἐκεῖνη σκέψῃ, ἔσκαψε μὲ τὸ μαχαίρι μίᾶ μεγάλη ἀρτηρία. Ἡ αἱμοραγία ἦταν ἀδύνατο νᾶ προληφθῆ. Χειρουργικὸ δυστύχημα!..

Τὸ πρόσωπο τοῦ νέου μὲ τὸ μικρὸ στόμα, τὰ γαλανά μάτια καὶ τὴν ἴσα μῖτη, τὸ μικρὸ μουστακάκι καὶ τὸ μαῦρο γενάκι, ἀρχίσε νᾶ χλωμαῖζῃ, νᾶ χλωμαῖζῃ ὀλοένα καὶ πὺ πολὺ, ἐνὸ μάταια οἱ βοηθοὶ ἀγωνιζότουσαν νᾶ συγχρατήσουν τὴν αἱμοραγία, καὶ σὲ λίγα λεπτὰ ἔγινε ἄσπρο σὺν τῆς γᾶς...

Τετέλεστα!..

Καὶ ὁ καθηγητής Τολλόν δὲν ἔμεινε ποτὲ ἂν ἦταν ὁ γιὸς τοῦ ὁ νέος αὐτὸς πὺ σκότωσε, μὲ τὸ ἴδιο του τὸ χέρι, στὴν ἐγχείρησι...

—Ποὺς ἔξερε;

ΑΝΤΡΕ ΜΠΙΡΑΜΠΩ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΑ

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΑΘΡΕΦΤΕΣ

Στῆς ἀρχαιολογικῆς ἀνασκαφῆς τῆς Μάνης, ὁ Γάλλος ἀρχαιολόγος Βερθελιὸ βρῆκε πολλὰ μικρὰ καθρεφτάκια, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιοῦντο κατὰ τοὺς πρώτους μ. Χ. αἰῶνας. Ὁ Γάλλος ἀρχαιολόγος ἔκαμ ἀνάλυσιν τῆς οὐσίας πὺ βρῆσκαται στὸ πῖσο μέρος τῶν καθρεφτάκων καὶ βρῆκε ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ καθαρὸ μολύβδου. Φρονεῖ δὲ ὅτι οἱ καθρεφτες αὐτοὶ ἐχρησμεταν μᾶλλον ὡς διακοσμητικὰ στολιδία διαφόρων ἐπιπέων τοῦ σπιτιοῦ.

Κι' οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας καὶ Ῥωμαῖοι εἶχαν τὴ συνήθειαν νᾶ ποσομεῖζουσαν καθρεφτάκια στὸ βάθος τῶν διαφόρων δοχείων.

Οἱ παλαιότεροι καθρεφτες τῶν ἀρχαίων ἦσαν ἀπὸ χαλκὸ ἢ ἀπὸ ἄλλο σπιλνὸ μέταλλο.

Κι' οἱ Ἐβραῖοι εἶχαν καθρεφτες ἀπὸ καθαρὸ χαλκὸ, ὡπως ἀνεφέρεται στὴν «Ἐξοδος».

Οἱ Ἀραβες μετεχειροῦζοντο ἐπίσης καθρεφτες μεταλλικοῦς.

Στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴ Ῥώμη ἀργότερα ἔφτιασαν ὀρειωτάτους καθρεφτες ἀπὸ μίᾶ μεταλλικὴ σύνθεσιν χαλκοῦ, ἀργύρου, βασιλίσκου, ἀντιμονίου καὶ μολύβδου.

ΠΕΝΝΙΕΣ

—Στὸ Λονδίνο ἔγιναν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὰ ἐγκαίνια τῆς πρώτης Τεκτονικῆς Στοᾶς γυναικῶν. Πρὸ ὀλίγων ἀκόμα ἔτων ἡ γυναῖκες δὲν γίνουσαν δεκτῆς στὴ μασσονια.

—Στὴ γαλλικὴ πόλι Μπερζεραὶκ θᾶ ἐορτασθῆ αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἢ τετρακοσιοστῆ ἐπέτειος τῆς γεννήσεως τοῦ φιλοσόφου Μονταῖν.

